

Litteratur

Kirsten Nielsen (red.):

Receptions and Transformations of the Bible. Religion and Normativity vol. 2. Århus. Aarhus University Press 2009. 188 s. Indb. kr. 198.

Denne udgivelses ti afhandlinger gælder receptioner og transformationer af Bibelen i henholdsvis litteratur, filosofi og religiøse samfund. Kirsten Nielsen har som udgiver skrevet en indledning, der hjælpsomt forhåndsindfører læseren i de forskellige bidrag. Men også de tre afdelinger er hver især indledt af henholdsvis David Bugge, Marie Vejrup Nielsen og Marianne Schleicher. Til sammen viser bidragene den uhyre bredde i bibelreceptionen, der altså også former sig som transformation. Når det indledningsvis kan hedde: "While *reception* simply indicates the pure act of receiving a certain text, *transformation* points to the change or metamorphosis that takes place" (s. 10), bliver det dog lidt en akademisk sondring, fordi reception altid også indebærer interpretation, således at det alene er graden af transformation, der er forskellig.

David Bugge behandler i sin indledning de forskellige skikkelser, som reception og transformation af Bibelen i litteraturen kan tage fra genfortælling, udvidende genfortælling (Selma Lagerlöfs *Kristus Legender*; Thomas Manns *Josef og hans Brødre*), genskrivning, karakteriseret ved større forandringer (Albert Camus' *Faldet*), modfortælling (André Gides novelle *Den fortabte søns tilbagekomst*) samt endelig selve det at skrive. Disse former eksemplificerer Bugge så på benyttelsen af Kain-figuren i litteraturen. Kirsten M. Andersen behandler Torgny Lindgrens dybsindige *Dores Bibel* fra 2005, idet hun sætter den i forhold til hans tidligere bøger. Laura Feldt tager fat på Philip Pullmans trilogi *His Dark Materials*, som hun argumenterer for henter sin narrative norm fra syndefaldsfortællingen i 1 Mosebog kap. 3 – Pullmann har jo i mellemtiden desuden gjort sig bemærket med en Jesus-bog. David Bugge analyserer Milan Kunderas erklæret ateistiske forfatterskab med henblik på at se dets forestilling om et imaginært paradys som reception og transformation af et bibelsk tema. Sidst i denne afdeling står Jakob Nissens gennemgang af Martin A. Hansens overraskende brug af Georg Brandes erklæring om, at evangelierne er litterær fiktion, til at gøre sig fri af den institutionelle kirkes Kristus-billede, nemlig i den korte artikel *Marias Søn* (Jakob Nissen får her, uden forlæg i Martin A. Hansens tekst, sneget betegnelsen 'son of man' ind).

I filosofidelen optræder, foruden Marie Vejrup Niensens indledning, en fin afhandling af Iben Damgaard om Jobs Bogs rolle i Kierkegaards pseudonymt udgivne skrift *Gjentagelsen*, også som middel til at sige, hvad en god læser er, hvad der udfoldes i en skildring af Kierkegaard som læser af dette gammeltestamentlige skrift. Maria Louise Odgaard Møller bidrager med en indtil det afslørende klar analyse af Jesus-figuren i K.E. Løgstrups posthumt

udgivne homiletik, *Prædikenen og dens tekst*, og hans ligeledes posthumt udgivne prædikener. Ved at arbejde med den "historiske Jesus" får Løgstrup nemlig her reduceret og transformeret evangeliernes hovedperson, så kristologien forsvinder. Lærerigt er det modbillede, som Odgaard Møller opstiller gennem et fortrinligt rids af Ricoeurs bibelhermeneutik. Marie Vejrup Nielsen afslutter denne del med en behandling af benyttelsen af Bibelen hos evolutionslærers nyere, ateistiske fortalere (Richard Dawkins m.fl.), idet hun viser, hvordan vi også her står over for reception og transformation af bibelsk materiale, idet "videnskaben" indtager religionens plads og rolle.

Tredje afdeling gælder endelig reception og transformation af Bibelen i religiøse samfund. Foruden med en indledning bidrager Marianne Schleicher med en informativ afhandling om toraens mange ansigter i jødiske samfund, hvor den optræder både som tekst og som hellig genstand. Johannes Nissen skriver om omsætningen af bibeltekst i religiøse samfunds liv, hvor fremførelsen også bidrager selvstændigt og desuden kan blive til handling som i nadveren. Det fører frem til nogle afrundede betragtninger om normativitetsproblemet i samspillet mellem Bibel og menighed, som aldrig kan blive statisk. Sidst i antologiens befinder sig udgiveren, Kirsten Nielsens behandling af reception og transformation af Bibelen i kristne salmer. Det gælder således Bibelen som intertekst i *Den Danske Salmebog*, som i den almindelige bevidsthed jo nærmest har samme autoritative betydning som Bibelen. Salmernes transformationer af det bibelske budskab er et uhyre vigtigt led i formidlingen.

Bogen kan selvfølgelig kun give et udvalg. Men det er i høj grad repræsentativt og anskueliggør, hvor grundlæggende Bibelen er en del af vort intellektuelle univers i både normativ forstand og som billede- og forestillingsleverandør, og spektret går fra kristen grundfortælling til "den fjerne Bibel" – for nu at variere en kendt bogtitel.

Mogens Müller

Marianne Bjelland Kartzow

Gossip and Gender. Othering of Speech in the Pastoral Epistles. Beihefte zur Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche 164. Berlin – New York: Walter de Gruyter 2009. 241 s. £ 89,95.

Marianne Bjelland Kartzow har med *Gossip and Gender* forvandlet sin ph.d.-afhandling til en læseværdig bog om konstruktion af mænds og kvinders identitet i antikken og de tidlige kristne menigheder med særligt fokus på sladderens diskurs.

Kartzows grundlæggende tese er den, at pastoralbrevens retoriske strategi benytter beskyldninger om sladder til at konstruere (teologiske) modstandere, og at køn spiller en rolle i denne proces. Hovedinteressen er altså pastoralbrevens gentagne henvisninger til sladder, snakkesalighed og gammel-